

УДК 332

Капінос Наталія Олександрівна, Гришин Віталій Валентинович
Сумський Національний аграрний університет
(Суми, Україна)

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ

Анотація. У статті розглянуто основні питання раціонального використання та охорони земель. Встановлені недоліки свідчать про недостатній контроль з боку держави з питань раціонального використання та охорони земель. Дослідження цього питання потребує детального вивчення, так як наявна тенденція розвитку деградаційних процесів та зниження якості земель може призвести до негативних наслідків. Запропоновано вирішення проблемних питань на всіх рівнях проведення землеустрою комплексно.

Ключові слова: раціональне використання земель, охорона земель, якість земель, деградаційні процеси

Kapinos Nataliia O., Grishin Vitaliy V.
Sumy National Agrarian University
(Sumy, Ukraine)

PROBLEMS ISSUES ON RATIONAL USE AND LAND PROTECTION

Abstract. The article deals with the basic issues of rational use and protection of land. The deficiencies identified indicate insufficient state control on land use and protection. The study of this issue requires a detailed study, as the current tendency for the development of degradation processes and a decrease in the quality of land can lead to negative consequences. It is proposed to solve complex problems at all levels of land management in a comprehensive manner.

Key words: rational land use, land protection, quality of land, where gradation processes.

Капинос Наталья Александровна, Гришин Виталий Валентинович
Сумской Национальный аграрный университет
(Сумы, Украина)

ВОПРОСЫ РАЦИОНАЛЬНОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ И ОХРАНЫ ЗЕМЕЛЬ

Аннотация. В статье рассмотрены основные вопросы рационального использования и охраны земель. Установленные недостатки свидетельствуют о недостаточном контроле со стороны государства по вопросам рационального использования и охраны земель. Исследование этого вопроса требует детального изучения, так как имеющаяся тенденция развития деградационных процессов и снижения качества земель может привести к негативным последствиям. Предложено решение

проблемных вопросов на всех уровнях проведения землеустройства комплексно.

Ключевые слова: *рациональное использование земель, охрана земель, качество земель, деградационные процессы*

Земля – це першооснова господарської діяльності, адже вона є природним багатством людства. При цьому земельні ресурси розглядаються як природний ресурс, що охоплює усі переваги надані природою у певному обсязі, і людина не владна визначати їх пропозицію, будь то сама земля, чи будь-які природні ресурси. У сільському господарстві земля виступає чи не першочерговим просторовим базисом, предметом праці, засобом праці та основним засобом виробництва. Розвиток людського суспільства в усі часи був нерозривно пов'язаний із землею, яка і на сьогодні залишається основою забезпечення населення планети продуктами харчування і джерелом суспільного багатства. З часу виникнення приватної власності на землю, вона стала товаром, що зумовило і розвиток ринку землі [1].

Проблема раціонального використання та охорони земель є однією з найактуальніших для агропромислового виробництва і викликає необхідність дослідження та узагальнення її теоретичних основ.

Раціональне використання земель потрібно розглядати через призму дотримання відповідних принципів (правил) її використання та охорони. Вказані принципи відображають зміст раціонального землекористування. В літературі формулюванню принципів раціонального використання земельних ресурсів приділено досить багато уваги [2].

Питання раціонального використання та охорони земель потребує економічного стимулювання з боку держави. Під економічним стимулюванням раціонального використання та охорони земель прийнято розуміти комплекс взаємопов'язаних заходів, спрямованих на підвищення зацікавленості власників землі й землекористувачів у збереженні та відтворенні родючості ґрунтів, збереженні екологічної цінності природних і набутих якостей земель, здійсненні заходів із захисту земельних ресурсів від негативних наслідків господарської діяльності, нераціонального перерозподілу земельних угідь або необґрунтованого їх вилучення із сільськогосподарського обороту. Основними факторами щодо низької економічно-екологічної ефективності використання сільськогосподарських земель в Україні можна виділити такі:

1. Слабке фінансування сільськогосподарських підприємств за рахунок низької рентабельності, що не дає змоги впровадити інноваційні рішення щодо удосконалення технологічних операцій вирощування сільгоспкультур, оновлення матеріально-технічної бази.

2. Порушення структури посівних площ сільськогосподарських культур, що призводить до виснаження ґрунтового покриву. Високий рівень рентабельності виробництва окремих сільськогосподарських культур та спеціалізація великих сільськогосподарських підприємств на вирощуванні експорторієнтованих сільськогосподарських культур зернових груп призвели до розширення площ посівів зернових культур.

3. Землі при нинішньому стані поступово втрачають свою родючість за рахунок постійного зменшенням зрошуваності, з недобросовісною безгосподарністю, застосуванням застарілої важкої сільськогосподарської

техніки, за що повинна бути встановлена суворя відповідальність за прорахунки при використанні земельних ресурсів.

4. Поступове погіршення екологічної ситуації, що пов'язано з посиленням деградації земель сільськогосподарського призначення, зниженням родючості ґрунту, зростанням його забруднення залишками пестицидів, важких металів [3].

Розвиток деградаційних процесів та поступове погіршення якості земельних ресурсів викликає занепокоєння. В такій невизначеній та критичній ситуації надзвичайно важливо на державному рівні віднайти такий механізм регулювання земельних відносин, які б встановили узгоджену взаємодію суб'єктів та об'єктів земельних відносин, що ґрунтувались на таких аспектах, як ринкові регулятори, чітко встановлені важелі впливу самоврядних та саморегулюючих організацій, інститути державного та приватного регулювання і соціального партнерства. Звичайно, що державне втручання має бути мінімальним і відповідати сучасній загальнодержавній політиці, але націлено на суворе дотримування, відповідальність та повинно економічно стимулюватись за конкретні, зрозумілі їм і суспільству заходи [4].

Все вище перелічене дає підстави стверджувати, що вирішення питання раціонального використання та охорони земель є питанням яке потребує першочергового, комплексного і взаємоузгодженого підходу на всіх ієрархічних рівнях проведення землеустрою. Передусім необхідна чітка узгодженість питань землекористування на всіх рівнях – від місцевого до державного, врахування інтересів як окремих громадян, громад, так і суспільства загалом. Комплексне вирішення цих питань допоможе уникнути подальшого розвитку деградаційних процесів та зниження якості земель в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Паньків З. П. Земельні ресурси: навчальний посібни. Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. 272 с.
2. Лебеденко О. В. Принципи раціонального використання земельних ресурсів. Економіка АПК. 2010. № 6. С. 10-13
3. Бондарук І. Л. Еколого-економічний механізм раціонального використання, відтворення та охорони земельних ресурсів. Економіка і суспільство. Світове господарство і міжнародні економічні відносини. 2018. Вип. 14. С. 87-91
4. Гуторов О. І. Проблеми сталого землекористування у сільському господарстві: теорія, методологія, практика: монографія. Харків: ХНАУ. 2010. 405 с.